

Katrineholms biblioteksplan 2024-2027

Dokumentinformation

Beslutshistorik

Antagen av kommunfullmäktige 2018-09-17, § 111

Senast ändrad av kommunfullmäktige

2021-09-20, § 129

2024-02-26, § 35

Giltighet

Gäller från och med 2024-01-01

Gäller till och med 2027-12-31

Förvalterskap¹

Inom kulturnämndens ansvarsområde

Uppföljning

Hur: Följs upp av kulturnämnden

När: 2025 och 2027

¹ Förvalterskapet innebär ansvar för att:

- dokumentet efterlevs
- är tillgängligt
- följa eventuellt ändrade förutsättningar för dokumentet
- dokumentet följs upp och revideras
- dokumentet är aktuellt och uppdaterat

Innehåll

Inledning	4
Katrineholms kommuns biblioteksplan 2024-2027	4
Lokala förutsättning	5
Katrineholms bibliotek idag:	5
I Katrineholm... ..	5
Fokusområden för folkbiblioteken i Katrineholm	6
Stärka demokratiska värden	6
Bildning	7
Tillgänglighet.....	7
Tillgänglighet.....	8
Tillgänglig läsning.....	8
Social hållbarhet.....	8
Övergripande mål för folkbiblioteken 2024–2027	9
Bidra till stärkta demokratiska värden genom att:.....	9
Bidra till att stärka bildningen genom att:	9
Bidra till stärkt tillgängligheten genom att:.....	9
Bidra till stärkt social hållbarhet genom att:.....	9
Mål för skolbiblioteken 2024-2027	10
Förskola.....	10
Grundskola	10
Gymnasieskola	11
Vuxenutbildning	11
Genomförande och uppföljning	13
Övriga biblioteksorganisationer i Katrineholm	14
Regionens bibliotek.....	14
Fristående skolor.....	14

Inledning

Katrineholms kommuns biblioteksplan 2024-2027

Katrineholms kommuns biblioteksplan är ett strategiskt dokument som sätter riktningen och ambitionen för de kommunala biblioteksverksamheterna under perioden 2024-2027. Planen ger inblick i bibliotekens nuläge, förutsättningar och önskad inriktning kommande fyra år.

Planen ska underlätta förståelsen för bibliotekens prioriteringar och beslut. Den är ett verktyg för hur Katrineholms kommun kommunicerar och följer upp de kommunala biblioteksverksamheterna.

Katrineholms kommun har haft en biblioteksplan sedan 2007 och den har reviderats kontinuerligt sedan dess. Förändringar i samhället har genom åren påverkat bibliotekets och därmed biblioteksplanens innehåll.

Lokala förutsättning

Katrineholms bibliotek idag:

- Huvudbibliotek i Kulturhuset Ängeln
- MerÖppet på huvudbiblioteket och Sköldinge biblioteksfilial
- Filialbibliotek i Julita, Björkvik och Sköldinge
- biblioteksservice i Forssjö och Valla
- 26 förskolor med bokrika miljöer
- 12 grundskolebibliotek
- 2 gymnasiebibliotek
- Språkutvecklande verksamhet, uppsökande och riktad, till alla förskolor och öppna förskolan i Katrineholms kommun
- Kulturombud inom vård- och omsorgsförvaltningen
- Boken kommer och talboken kommer – service till de som inte kan ta sig till biblioteket
- Webbplats, OPAC, sociala medier och digitala tjänster

I Katrineholm...

- är vi cirka 34 300 invånare
- har vi haft en trend av ökande befolkning fram till 2019. Därefter har befolkningsökningen avstannat.
- har vi sju tätorter utöver centralorten; Bie, Björkvik, Forssjö, Sköldinge, Strångsjö, Valla, Julita/Åsköping
- har vi en utbildningsnivå som är lägre än rikets genomsnitt
- föds 9,5 barn/1000 invånare jämfört med 9,0 barn/1000 invånare i riket i genomsnitt
- har vi invånare med kunskaper i många olika språk förutom svenska, då vi har en andel utrikesfödda på cirka 26%
- har vi en arbetslöshet som är högre än i rikets genomsnitt
- tycker 97,8 % av de tillfrågade i Medborgarundersökningen 2021 att biblioteken i Katrineholm har ett bra utbud av böcker och tidskrifter
- Källa Kommun- och landstingsdatabasen (2022) www.kolada.se

Fokusområden för folkbiblioteken i Katrineholm

Fyra fokusområden för folkbiblioteken i Katrineholm har ringats in. Dessa är; stärka demokratiska värden, bildning, tillgänglighet och social hållbarhet. FN:s globala mål ska genomsyra dessa fokusområden och följande mål är de mest centrala i Katrineholms biblioteksplan:

- Mål 1 Ingen fattigdom
- Mål 4 God utbildning för alla
- Mål 5 Jämställdhet
- Mål 10 Minskad ojämlikhet
- Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion
- Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen

Genom att sträva mot de globala målen för en hållbar värld vill Katrineholms bibliotek bidra till att skapa goda förutsättningar för kommande generationer; våra barn och ungdomar.

Sedan 2020 är barnkonventionen lag och för biblioteksplanens del innebär det att samtliga fokusområden ska präglas av barns och ungas perspektiv. Barnkonventionen är ett av de viktigaste verktygen för att ta tillvara barns och ungas rättigheter och intressen i samhället. Av konventionen framgår att barn exempelvis har rätt till utbildning, rätt till utveckling, rätt till vila, fritid och kultur. Alla barn och ungdomar har rätt till bibliotek och all personal som arbetar på Katrineholms bibliotek ska alltid se till barnens bästa. Barn och ungas perspektiv ska synliggöras i bibliotekens fysiska och digitala rum.

Bibliotekslagen säger:

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

En av de viktigaste läsfrämjande aktörerna utanför skolan är folkbiblioteken. Folkbiblioteken ska skapa möjligheter för barn och unga att vara delaktiga i verksamhetsutvecklingen och därmed öka bibliotekens relevans inom målgruppen.

Stärka demokratiska värden

Katrineholms bibliotek ska vara arenor där människor, fakta och fantasi möts. Det ska vara en plats där man uppmuntrar och stärker mänskliga möten. Biblioteken ska erbjuda och främja forum för dialog och utbyte av erfarenheter, idéer och kompetenser. Bemötandet ska vara präglat av öppenhet och respekt, med besökarnas integritet och behov i fokus.

Den uppsökande verksamheten utgör en central roll i bibliotekets demokratiska uppdrag och ska präglas av utforskande och nyfikenhet.

I bibliotekslagen står att "det allmänna biblioteksväsendet ska bidra till det demokratiska samhällets utveckling genom upplysning, kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning". Därför ska Katrineholms bibliotek förutom fysisk media erbjuda fri tillgång till relevanta digitala tjänster.

MIK, medie- och informationskunnighet, ökar förmågan att kunna *avkoda, förstå, kritiskt granska och analysera information*. Kunskap om hur man hanterar information och förstår mediernas roll i samhället blir allt viktigare och ska vara en del av bibliotekets verksamhet som ska

uppmuntra till ett aktivt medborgarskap genom att möta individens behov av vägledning och service gällande bibliotekets utbud.

En grundläggande uppgift är att bevaka medieutvecklingen och att göra ett aktivt inköpsurval utifrån användarnas behov och önskemål. Beståndet ska, oavsett format, spegla samtiden, ge kunskap, beskriva historiska skeenden samt skapa läslust, nyfikenhet och engagemang. Läsning ger möjlighet till kunskapsinhämtning och perspektivskiften.

Bildning

Verksamheten på Katrineholms bibliotek ska vara en stödprocess för såväl informellt som formellt lärande. Därför ska medarbetarna ha ett pedagogiskt förhållningssätt i kombination med en gemensamt bred kompetens, där var och en har olika spetskompetenser. Detta är nödvändigt för att kunna följa samtidens snabbt föränderliga krav på vad som är god verksamhet och kvalitet och för att kunna erbjuda ett allsidigt och relevant utbud.

Att verka för bildning är, utifrån bibliotekslagen, en del i bibliotekens kärnuppdrag. Detta i kombination med kommunplanens mål om höjd utbildningsnivå samt ökad sysselsättning innebär att biblioteken blir en av flera plattformar inom kommunen för det livslånga lärandet.

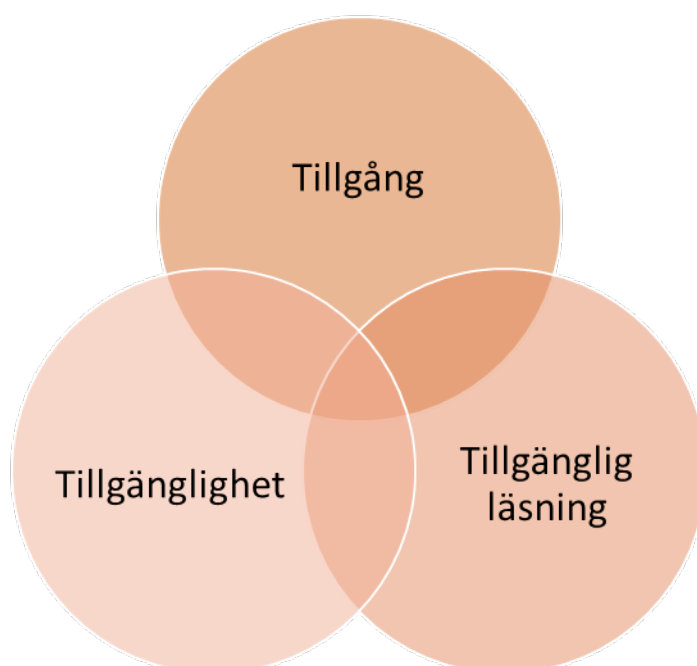
Katrineholms bibliotek skapar förutsättningar för kommunens invånare att delta i det demokratiska samtalet genom att vara en arena för kulturupplevelser. Språket och läsningen utgör en av grunderna till kunskapsinhämtning som stärker individen och dess förutsättningar till självständighet. Verksamheten ska genom sitt utbud möjliggöra personlig utveckling och därigenom ökad livskvalitet för invånarna.

Tillgänglighet

Katrineholms bibliotek ska vara tillgängligt för alla. Begreppet tillgänglighet har flera dimensioner. Det handlar om geografisk placering, lokalernas utformning och möblering, känsla av trygghet, utbud och service samt tillgång till hjälpmedel i form av exempelvis talböcker eller lättlästa böcker.

Utvecklingen ska vara ständigt pågående och nytta ska alltid vägas mot kostnad och insatser med stor nytta prioriteras.

För att uppnå god tillgänglighet arbetar vi i tre dimensioner:

Tillgång är en grundförutsättning. Det ska finnas bibliotek, både fysiskt och digitalt, och biblioteken ska vara öppna. Det ska finnas tillgång till olika typer av medier. Medierna ska finnas i olika format, på olika språk och i olika svårighetsgrad så att de blir tillgängliga för alla.

Tillgänglighet

Tillgänglighet innebär att de fysiska och digitala platserna som utgör biblioteket ska vara utformade på ett sätt som gör att besökarna ska kunna navigera och ta sig runt så bra som möjligt. Eventuella hinder ska kontinuerligt ses över och i möjligaste mån avlägsnas. Tillgänglighetsredogörelser ska finnas.

Tillgänglig läsning

Detta syftar på den läsfrämjande verksamheten och den innehåller en social dimension, själva förmedlandet. Inom det här området är personalens kompetens inom bemötande centralt. Det ska vara välkomnande att delta i aktiviteter. Det ska finnas aktiviteter som är anpassade för personer med olika typer av funktionsvariationer. Man ska oavsett funktionsvariation känna sig välkommen och väl bemött.

Social hållbarhet

Biblioteken är offentliga miljöer tillgängliga för alla invånare. De är en plats i samhället där besökarna kan vistas utan krav på konsumtion eller prestation. Genom samverkan med övriga förvaltningar bidrar biblioteken till kommunens trygghetsfrämjande arbete.

Den lustfyllda fritidsläsningen kan leda till flera goda effekter i samhället. Genom att möta barn, ungdomar och deras vuxna genom litteraturen, kulturen och högläsningen kan biblioteken bidra till att sänka trösklar, minska utanförskap och vara en del i kommunens våldsförebyggande arbete.

Biblioteken främjar jämlikhet. Alla människors lika rättigheter är ett fundament för att bygga ett demokratiskt samhälle. Oavsett kön, sexuell läggning, etnicitet, religion eller trosuppfattning, funktionsvariationer eller härkomst, ska individens möjligheter till utveckling tillvaratas. Strävan efter att minska ojämlikheten handlar om att fördelningen av våra gemensamma resurser ska öka förutsättningarna för och därmed leda till ett hållbart samhälle.

Katrineholms bibliotek ska främja lokal kultur och bidra till att invånarna i Katrineholm har tillgång till information för att leva hållbart. Programutbudet ska innehålla inslag som ökar deltagarnas kunskap om hållbara livsstilar, skapar engagemang och påverkar beteenden i hållbar riktning.

Biblioteken fyller en funktion inom totalförsvarets civila del. Genom att värna tillgången till faktabaserad information och bibliotekariekompetens utgör biblioteken en trovärdig institution i samhället.

Katrineholms huvudbibliotek på Kulturhuset Ängeln ska vara tillgängligt i tider av fred och i tider av kris och vara en del av kommunens totalförsvarsplanering. Målsättningen är att ha en så stabil och tillgänglig verksamhet som möjligt. Katrineholms bibliotek ska fungera som vanligt under störda förhållanden. Biblioteket är en naturlig mötesplats i Katrineholm och ingår som en av kommunens informationspunkter.

Övergripande mål för folkbiblioteken 2024–2027

Bidra till stärkta demokratiska värden genom att:

Låta det läsfrämjande uppdraget, i ett brett perspektiv, leda vägen i verksamhetsutvecklingen och låta nyfikenhet och kreativitet råda i ett utforskande arbetssätt

Uppmuntra till ett aktivt medborgarskap genom MIK-relaterade aktiviteter

Göra biblioteken synliga bortom biblioteksrummen

Bidra till att stärka bildningen genom att:

Samverka med förvaltningar, region och föreningar i det breda, läsfrämjande arbetet

Erbjuda lugna och trygga platser

Vara en aktiv nod i det livslånga lärandet

Bidra till stärkt tillgängligheten genom att:

Bygga strukturer så att alla invånare ska kunna ta del av biblioteken på lika villkor och därmed sträva efter likvärdighet

Arbeta i användarnära processer med de prioriterade målgrupperna utifrån bibliotekslagen i syfte att utforska den digitala tillgängligheten

Samverka med civilsamhället i syfte att motverka den digitala klyftan

Arbeta för en modernisering av Kulturhuset Ängeln

Bidra till stärkt social hållbarhet genom att:

Ett normkritiskt förhållningssätt genomsyrar verksamheterna

Ett interkulturellt förhållningssätt genomsyrar verksamheterna

Öka beredskapen för samhällsstörningar genom att säkerställa skyddet för bibliotekets informationstillgångar och därmed öka motståndskraften mot dataintrång och cyberangrepp

Samverka med Viadidakt i syfte att erbjuda en kontinuerlig tillgång till platser för praktik och arbetsträning med handledning

Samverka med vård- och omsorgsförvaltningen i syfte att öka förutsättningarna för aktiviteter för brukare inom vård och omsorg

Genomföra satsningar för att engagera kommuninvånare och påverka beteenden i hållbar riktning

Mål för skolbiblioteken 2024-2027

- Bidra till ökad livskvalitet
- Bidra till det livslånga lärandet
- Bidra till ökad måluppfyllelse i skolan
- Utgöra ett kompensatoriskt stöd
- Bidra till det levande lärandet

Detta gör vi genom att:

1. Stärka elevernas språkliga förmåga
2. Skapa ett skolbibliotek för alla
3. Stärka elevernas digitala kompetens

Förskola

Det finns en formaliserad samverkan mellan förskola och bibliotek. Denna ska ske inom respektive nämnds befintliga ram.

Förskolan ska erbjuda barnen en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter.

Alla förskolor strävar efter en textrik och bokrik miljö som främjar språk, kommunikation, lek, delaktighet och utforskande av världen.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla intresse för berättelser, bilder och texter. Förskolan ska erbjuda barnen att ta del av olika format, såväl digitala som fysiska format. Förskolan ska ge samtliga barn förutsättningar att utveckla sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa.

Förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas. Syftet med utvärderingen är att få kunskap om hur förskolans kvalitet, det vill säga hur verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn får bästa möjliga förutsättningar att utvecklas och lära.

Grundskola

Bildningsförvaltningen är huvudman för grundskolan och därmed grundskolebiblioteken. Det finns en formaliserad överenskommelse mellan bildningsförvaltningen och kulturförvaltningen. Ansvaret fördelas mellan bildningsförvaltningen centralt, rektor på respektive skola och bibliotekschef.

Varje grundskola har ett skolbibliotek. Skolbiblioteket ska erbjuda en stimulerande miljö som främjar kunskapsinhämtning och lockar till läsning och lärande.

Eleverna ska erbjudas ett relevant och aktuellt utbud av litteratur och media samt få tillgång till kompensatoriska verktyg. Skolbiblioteken bidrar till ökad måluppfyllelse i skolan genom att vara ett stöd för alla barn oavsett förutsättningar. Därmed utgör skolbiblioteken en del i strävan mot en likvärdig undervisning.

Skolbiblioteken på grundskolan utgör en naturlig del i den pedagogiska undervisningen och samarbetet mellan lärare och skolbibliotekarie sker kontinuerligt.

Skolbibliotekets insatser följs upp, och utvecklas, som en del i det systematiska kvalitetsarbetet.

Gymnasieskola

Bildningsförvaltningen är huvudman för gymnasieskolan och därmed gymnasiebiblioteken. Det finns en formaliserad samverkan mellan Lindengymnasiet och folkbiblioteket på Kulturhuset Ängeln. Duveholmsgymnasiets bibliotek servar tre skolor som är lokaliserade under samma tak; Duveholmsgymnasiet, Katrineholms Tekniska College samt den anpassade gymnasieskolan.

”Eleverna ska också kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig. Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska information och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. På så vis närmar sig eleverna ett vetenskapligt sätt att tänka och arbeta.” (Gy11)

Eleverna ska få de förutsättningar som krävs för att klara skolan. Gymnasiebiblioteket är en del av detta. Gymnasiebibliotekets pedagogiska funktion ska vara en väl integrerad del av undervisningen och en del av skolans systematiska kvalitetsarbete.

Bibliotekarierna ska erbjuda att dela med sig av sin kompetens inom medie- och informationskunnskap, instruera och vägleda elever exempelvis i informationssökning, sök- och källkritik. Gymnasiebibliotekarierna ansvarar för att utveckla och dela med sig av sin kompetens kring vetenskapligt material och referenshantering, tillgängliggöra vetenskapligt material samt medverka till att rusta eleverna inför fortsatta studier. De kan också erbjuda samverkan med elever och lärare kring planering och genomförande av gymnasiearbetet.

Språkutveckling är en livslång process och gymnasiebibliotekets utbud ska vara anpassat för och främja elevernas språkliga förmåga och stimulera till läsning.

Det ska finnas medieanslag och andra resurser som möjliggör verksamhetens alla delar.

Biblioteket ska stötta elever i behov av anpassningar eller särskilt stöd och skolbiblioteksmiljön ska vara ändamålsenlig, tillgänglig, inkluderande, lugn och trygg samt har plats för samtal och studier.

Vuxenutbildning

Det finns ingen formaliserad samverkan gällande biblioteksverksamhet mellan Viadidakt och kulturförvaltningen.

Att ha möjlighet att använda sig av bibliotek är viktigt för vuxna som studerar inom kommunal vuxenutbildning. Av läroplanen för vuxenutbildningen framgår att det är vuxenutbildningens ansvar att eleverna kan använda bibliotek och deras resurser.

I Katrineholms kommun är det Viadidakt som ansvarar för verksamhetsområdet vuxenutbildning och arbetsmarknad. Det innefattar svenska för invandrare, grundläggande vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning. Här ingår även samhällsorientering för nyanlända enligt lag om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

Viadidakt ansvarar även för kommunens lärcenter; Campus Viadidakt. Här finns lokaler, utrustning och service för studier vid högskola, universitet och yrkeshögskola.

Inom området arbetsmarknad genomförs arbetsmarknadsinsatser för personer som står utanför arbetsliv och utbildning, med fokus på övergång till studier, arbete och egen försörjning. Prioriterad målgrupp i arbetet är individer med beslut om försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen.

Viadidakt samordnar även kommunala feriearbeten för ungdomar och biblioteksverksamheten erbjuder kompetenshöjande ferieplatser.

Inom folkbibliotekets uppdragsområde ingår språkstimulerande och utbildningsfrämjande inslag inom fritidsverksamheten. Detta bygger på frivilligt deltagande på fritiden. Folkbiblioteket tillhandahåller enstaka exemplar av kurslitteratur inom vuxenutbildningens område.

Inom området arbetsmarknad finns sedan flera år ett icke formaliserat samarbete mellan Viadidakt och kulturförvaltningen där biblioteksverksamheten tar emot personer som står utanför arbetsliv och utbildning.

Genomförande och uppföljning

Biblioteksplanen ska vara ett strategiskt dokument som verksamheterna finner vägledning och stöd i. Den ska användas aktivt och följas upp kontinuerligt under planperioden.

Förvaltningarna i Katrineholms kommun bryter ner kommunplanens övergripande mål, resultatmål och aktiviteter och planerar verksamheterna årligen. I bibliotekens process för verksamhetsplanering används även biblioteksplanen för fördjupad styrning. Under planperioden ska verksamheterna bryta ner biblioteksplanen i sina årliga handlingsplaner inom ramen för förvaltningarnas mål och aktiviteter.

Arbetet med biblioteksverksamheten i Katrineholms kommun berör flera nämnder. I förslaget läggs ansvaret för att samordna uppföljningen av biblioteksplanen på kulturnämnden. En halvtidsuppföljning ska lämnas till kommunstyrelsen under 2025. Uppföljning sker även vid planperiodens slut.

Övriga biblioteksorganisationer i Katrineholm

Regionens bibliotek

Region Sörmland driver bibliotek inom verksamhetsområdena *Kultur och Utbildning* respektive *Hälso- och Sjukvård*.

Åsa Folkhögskola har dans- och musikinriktning med ca 250-300 elever. Här finns ett mediebestånd men ingen biblioteksansvarig medarbetare.

Sjukhusbiblioteken i Sörmland har två bibliotek som är placerade i Katrineholms kommun; dels på Regionsjukhuset Karsudden och dels på Kullbergsska sjukhuset. Biblioteken är en del av Centrum för klinisk forskning och stödjer regionens anställda och till viss del även studenter inom hälso- och sjukvårdsområdet.

Regionens bibliotek styrs av Region Sörmlands biblioteksplan och innefattas inte i Katrineholms kommuns biblioteksplan.

Fristående skolor

Den fristående skolan, Kunskapsskolan, är en grundskola för år 4-9. Det finns inget samarbete mellan Kunskapsskolan och Katrineholms bibliotek. Kunskapsskolan innefattas inte av Katrineholms kommuns biblioteksplan, men uppmuntras att ha kännedom om biblioteksplanen och inkludera den i sin verksamhet utifrån sina förutsättningar. Skolbiblioteken på friskolorna granskas, precis som de kommunala, av Skolinspektionen.